

INTERNATIONAL LABOR LAW: INNOVATIONS, PROBLEMS IN PRACTICE AND SOLUTIONS¹

Ayşe Nur KARAYEL², Süleyman DOST³

Abstract

Turkey is a country where many foreigners come to geographic location and other reasons. Legally, it is a fact that they have to work in order to meet the needs of foreigners in Turkey. For various reasons, the International Labor Law No. 6735 dated July 28, 2016 was adopted and the Law No. 4817 on Work Permits of Foreigners was repealed. These reasons are as follows: changing conditions since 2011, an unpredictable increase in the number of foreigners entering our country, foreign investment and inadequate regulations in attracting qualified foreign labor force policies.

In this paper, first of all, international labor policy, pre-permit requirement and turquoise card were examined within the scope of the innovations introduced by the International Labor Law. Subsequently, some problems that arise in the implementation of the Law, such as ensuring the unity of enforcement, deterrence of administrative fines, international labor policy, withdrawal of qualified foreign labor, protection of citizen employment, and evaluation of work permit applications are discussed with examples. In the context of the solution to these problems arising in practice, it was emphasized that the implementing regulation should be issued as soon as possible, changing the way that foreigners apply for work permits, developing a policy to protect citizens' employment, and reviewing the administrative sanctions stipulated in the Law.

Keywords: International labor, foreign workers, work permit, prior leave, employment, labor policy

ULUSLARARASI İŞGÜCÜ KANUNU: GETİRDİĞİ YENİLİKLER, UYGULAMADA YAŞANAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Özet

Türkiye, coğrafi konumu ve diğer sebeplerle çok sayıda yabancının geldiği bir ülkedir. Yasal olarak Türkiye’de bulunan yabancıların ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için çalışmak zorunda oldukları bir gerçektir. 2011 yılından itibaren değişen şartlar, ülkemize giriş yapan yabancı sayısındaki önceden tahmin edilemeyen artış, yabancı yatırım ve nitelikli yabancı

¹ Bu çalışma, Ayşenur Karayel tarafından Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalında Dr. Öğr. Üyesi Süleyman Dost’un danışmanlığında tamamlanarak 02.08.2019 tarihinde savunulan ve oybirliği ile kabul edilen “Uluslararası İşgücü Kanunu Kapsamında Yabancıların Çalışma ve Sosyal Güvenlik Hakkı” adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Avukat, Adana Barosu, karayelhukuk@gmail.com

³ Dr. Öğr. Üyesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, suleyman.dost@hotmail.com

işgücünü çekme politikalarında mevcut düzenlemelerin yetersiz kalması gibi nedenlerle, 28 Temmuz 2016 tarih ve 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu kabul edilmiş ve 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkındaki Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

Bu bildiride öncelikle, Uluslararası İşgücü Kanunu'nun getirdiği yenilikler kapsamında, uluslararası işgücü politikası, ön izin şartı ve turkuaz kart incelenmiştir. Ardından Kanun'un uygulanmasında, uygulama birliğinin sağlanması, idari para cezalarının caydırıcılığı, uluslararası işgücü politikası, nitelikli yabancı işgücü çekilmesi, vatandaş istihdamının korunması, çalışma izni başvurularının değerlendirilmesi gibi konularda ortaya çıkan bazı sorunlar örneklerle ele alınmıştır. Uygulamada ortaya çıkan bu sorunlara çözüm bağlamında, uygulama yönetmeliğinin en kısa sürede çıkarılması, yabancıların çalışma izni başvurularının yapılma şeklinin değiştirilmesi, vatandaş istihdamını koruyucu politika geliştirilmesi, Kanun'da öngörülen idari yaptırımların yeniden gözden geçirilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası işgücü, yabancı işçi, çalışma izni, ön izin, istihdam, işgücü politikası

1 Giriş

Türkiye, coğrafi konumu ve diğer sebeplerle çok sayıda yabancıya geldiği bir ülkedir. Yasal olarak Türkiye'de bulunan yabancıların ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için çalışmak zorunda oldukları bir gerçektir. 2011 yılından itibaren değişen şartlar, ülkemize giriş yapan yabancı sayısındaki önceden tahmin edilemeyen artış, yabancı yatırım ve nitelikli yabancı işgücünü çekme politikalarında mevcut düzenlemelerin yetersiz kalması gibi nedenlerle, 28 Temmuz 2016 tarih ve 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu⁴ (UİK) kabul edilmiş ve 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkındaki Kanun⁵ (YÇİHK) yürürlükten kaldırılmıştır.

Bu çalışmamızda öncelikle, Uluslararası İşgücü Kanunu'nun getirdiği yenilikler kapsamında, uluslararası işgücü politikası, ön izin şartı ve turkuaz kart incelenmiştir. Ardından Kanun'un uygulanmasında, uygulama birliğinin sağlanması, idari para cezalarının caydırıcılığı, uluslararası işgücü politikası, nitelikli yabancı işgücü çekilmesi, vatandaş istihdamının korunması, çalışma izni başvurularının değerlendirilmesi gibi konularda ortaya çıkan bazı sorunlar örneklerle ele alınmıştır. Uygulamada ortaya çıkan bu sorunlara çözüm bağlamında, uygulama yönetmeliğinin en kısa sürede çıkarılması, yabancıların çalışma izni başvurularının yapılma şeklinin değiştirilmesi, vatandaş istihdamını koruyucu politika geliştirilmesi, Kanun'da öngörülen idari yaptırımların yeniden gözden geçirilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur.

Göç olgusu insanlık tarihi kadar eski olsa da, göç eden bu kişilere çeşitli statüler verilmesi geçtiğimiz yüzyıla dayanmaktadır. Türkiye'ye, bulunduğu bölgede komşu ülkelerindeki istikrarsız kötü ortamdan dolayı, çok fazla yabancı gelmektedir. Gerek komşu ülkelerden ve diğer ülkelerden gelen yabancı sayısındaki artıştan gerekse de Türkiye'nin Avrupa Birliği tam üyelik sürecinde, yabancılarla ilişkin mevzuatını düzenlemekten dolayı son zamanlarda geniş çaplı yasal düzenlemeler ve kurumsal yapıda değişiklikler yapılmıştır. Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun ülkemizde bulunan yabancıların çalışma izinleri ile ilgili ilk kanun olup 2003 yılında yürürlüğe girmiştir. Genel olarak, yabancıların çalışma mevzuatı bakımından, "Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun" (YÇİHK) isminden de

⁴ 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu 28.07.2016 tarihinde yürürlüğe girmiştir. RG: 13.08.2016-29800.

⁵ 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun 27.02.2003 tarihinde yürürlüğe girmiş, 13.08.2016 tarihinde yürürlükten kaldırılmıştır.

anlaşılacağı üzere, yabancıların çalışma izinlerini düzenlemektedir. 28 Temmuz 2016 tarihinde ise, 6735 sayılı UİK ile YÇİHK yürürlükten kaldırılmış ve yabancıların çalışması konusunda temel kanun olarak düzenlenmiştir. UİK, yürürlükten kaldırılan kanunun aksine sadece çalışma izinlerini değil, aynı zamanda yabancı istihdam politikası, çalışma izinleri, bu alanda ilgili kurumları ve yabancıların çalışmasına ilişkin diğer hususları da düzenlemiştir. Bu kanundan sonra da konuyla ilgili kurumsal yapıda, teşkilat şemasında ve yönetmeliklerde yeni düzenlemeler yapılmıştır.

UİK ve gerekçesinde de belirtildiği üzere, istihdam politikasında özellikle ülkemize nitelikli işgücüne sahip yabancıların arttırılması politikalar arasında yer almaktadır. Ancak nitelikli yabancı işgücünü, iş piyasasında arttırmaya çalışırken, vatandaş istihdamının da korunması gerektiği yine vurgulanmıştır.

Türkiye, 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Statüsüne Dair Cenevre Sözleşmesi (Cenevre Sözleşmesi)'ne coğrafi kısıtlama ile taraf olmuştur. Türkiye, belirtilen nedenlerle Türkiye'ye Avrupa'dan gelen kişileri sürekli mülteci statüsüne kabul edebilmekte ve Avrupa ülkeleri dışından gelen yabancıları da mülteci olarak değil geçici koruma statüsü altında kabul edebilmektedir. (Dost, 2014:29). Çalışmamızda öncelikle konu ile temel kavramlar ele alınacaktır. Ardından UİK'in amacı ve getirdiği yeniliklere değinilecektir. Daha sonra uygulamada yaşanan ve tespit edebildiğimiz sorunlar ve çözüm önerileri üzerinde durulacaktır.

2 Konuyla İlgili Temel Kavramlar

6735 sayılı UİK, temelinde ülkemizde bulunan yabancıların çalışma ve sosyal güvenlik haklarını, yabancı işgücü politikasını, yabancı istihdamını arttırmayı ve vatandaş istihdamını koruma gibi konuları da içine alan kapsamlı bir kanundur. Yabancılar hukukunun temel konuları kural olarak, 6458 sayılı Yabancıların Uluslararası Koruma Kanunu⁶ (YUKK) ile düzenlenmiştir. Bu kanunda yabancıların Türkiye'ye girişi, vize işlemleri, sınır dışı edilme şartları ve uluslararası koruma gibi konuların düzenlendiği görülmektedir.

Ülkemizde çeşitli nedenlerle bulunan yabancılar, vatandaşlara tanınan tüm haklardan yararlanamamaktadır. Bu haklardan bazılarını hiç kullanamazken bazılarını çeşitli kısıtlamalar ile kullanabilmekte bazı hakları ise tıpkı vatandaşlar gibi kullanabilmektedir.⁷ Çalışmamızda önce yabancı kavramı daha sonra yabancıların çalışma hakkı kavramı üzerinde durulacaktır.

⁶ 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu 11.04.2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir. RG: 11.04.2013- 28615.

⁷ 1982 Anayasası'nın ikinci kısmı "Temel Haklar ve Ödevler" başlığı altında dört bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler şunlardır: "Genel Hükümler (m. 12-16)", "Kişinin Hakları ve Ödevleri (m. 17-40)", "Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler (m. 41-65)" ve "Siyasi Haklar ve Ödevler (m. 66-74)". Georg Jellinek'in Anayasa Hukukunda klasikleşen ayırımına göre temel hak ve hürriyetler üç gruba ayrılır: Negatif statü hakları, pozitif statü hakları, aktif statü hakları. Negatif Statü Hakları: Kişinin devlet tarafından aşılamayacak ve dokunulamayacak özel alanını sınırlarını çizen hak ve hürriyetlerdir. Pozitif statü hakları, bireylere devletten olumlu bir davranış, bir hizmet, bir yardım isteme imkanını tanıyan haklardır. Aktif statü hakları, kişinin devlet yönetimine katılmasını sağlayan haklardır. 1982 Anayasasında temel hak ve hürriyetlerin sınıflandırılmasında, "kişinin hakları ve ödevleri" başlıklı ikinci bölümde düzenlenen bu hakların hepsi Jellinek'in haklar ayırımında "negatif statü hakların" niteliğindedir. "Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler" başlıklı üçüncü bölümde düzenlenen bu haklar genel olarak, Jellinek'in haklar ayırımında "pozitif statü haklarına" tekabül etmektedir. "Siyasi haklar ve ödevler" başlıklı dördüncü bölümde düzenlenen haklar ise Jellinek'in haklar ayırımında "aktif statü haklarına" tekabül etmektedir. Sadece vatandaşlara tanınmış olan temel hak ve hürriyetleri Türk vatandaşı olmayan yabancılar kullanamaz. Siyasi haklardan yabancıların yararlanamaması kural, yararlanabilmesi istisnadır. O nedenle yabancıların kullanabileceği siyasi hakların Anayasa tarafından açıkça öngörülmesi gerekmektedir. (Gözler, 2019: 111-121)

2.1 Yabancı

Sözlük anlamı olarak, *bir devlete oranla, kendi uyrukluğunda olmayan gerçek veya tüzel kişilere yabancı* denir (Yılmaz, 2006:746). Yabancılar hukukunda, yabancı kavramının içeriğine kimlerin dahil olduğu, önem arz etmektedir. Bir kişinin yabancılık vasfının tayininde iki farklı açıdan yabancı tanımı yapılabilir. Eğer, “yabancı devlet vatandaşı” kişiler yabancılar hukukunun süjesidir denilirse, böyle bir tanım sadece yabancı devlet vatandaşlarını kapsayacağından eksik kalır. Bu tanımda vatansızlar yer almadığı için Tekinalp tarafından bu tanım eleştirilmektedir (Tekinalp, 2003: 6) .

Yabancı kavramının tanımı konusunda, büyük ölçüde vatandaşlık kavramından hareketle tanımı yapılmaktadır. Buna göre, “*Yabancı, bir devlet ülkesinde bulunup o devletin vatandaşlığını halen iddiaya hakkı olmayan kimse*” olarak tanımlanmıştır (Çelikel-Gelgel, 2011:12). Bu tanıma eleştiriler yapılmıştır. Bu eleştirilerden ilki, “*vatandaşlığını iddiaya hakkı olmayan*” ifadesine yöneltilmiştir. Aybay, bir kişinin belirli bir devletle olan vatandaşlık ilişkisi, o kişinin, bu ilişkinin varlığını “iddia” etmesinden bağımsız olduğunu belirtilerek bu tanımı eleştirmiştir (Aybay, 2011:12). Aybay, yine aynı tanımda, “ülkede bulunma” koşulunu eleştirmektedir. Bu tanıma göre, “yabancılık” vasfı, bu kişinin ilgili ülkede fiziksel olarak bulunmasını zorunlu kıldığını, oysa böyle bir fiziksel zorunluluk olmadığından dolayı da eleştirmektedir. Tekinalp ise, vatandaş üzerinden yapılan tanımda, yabancı, başka ülke vatandaşı olabileceği gibi, vatansız (haymatloz), mülteci, birden çok vatandaşlığı olanlar o ülkenin vatandaşı olmamak kaydıyla, yabancı olabileceğini belirterek, eleştirmiştir. (Tekinalp, 2003:9).

Hem YUKK hem de 29.5.2009 tarih ve 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu yabancıyı “Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişi” olarak tanımlamaktadır. (YUKK, m.3/1-ü; TVK, m.3/1-d)

2.2 Yabancıların Çalışma Hakkı

Çalışma hakkı, gerek uluslararası insan hakları belgelerinde, gerekse ulusal anayasalarda, temel bir insan hakkı olarak kabul edilmektedir. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nin 23’üncü maddesin 1’inci fıkrası, “*Herkesin çalışma, işini serbestçe seçme, adaletli ve elverişli koşullarda çalışma ve işsizliğe karşı korunma hakkı vardır*” şeklindedir.

1982 Anayasasının 48. maddesinde herkesin dilediği alanda çalışma özgürlüğüne sahip olduğunu vurgulamıştır. Maddenin devamında ise, “Çalışma herkesin hakkı ve ödevidir.” hükmünü düzenlenmiştir. (AY, m.49/2). 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesinde de “Gelir Getirici Çalışma” başlığını taşıyan 3. bölümde çalışma hakkı düzenlenmiştir.

Türkiye, imzaladığı pek çok uluslararası sözleşmelerin iç hukuka uyarlanması gerektiğinden ve günümüz şartlarına göre mevcut düzenlemelerin revize edilmesi ve mevcut düzenlemelerin son yıllarda ülkemizde artan yabancı nüfusun ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kaldığından dolayı Uluslararası İşgücü Kanunu’nu yürürlüğe girmiştir.

Türkiye’de çalışmak isteyen yabancıların bu haktan yararlanmaları birtakım sınırlamalara bağlanmış, giderek bazı iş ve çalışma alanları yabancılara tümüyle yasaklanmıştır. (Aybay, 2011:12). Yabancıların, Türkiye’de çalışmalarına ilişkin temel kural, mülga Yabancıların Türkiye’de İkamet ve Seyahatleri Hakkındaki Kanunu’nun (YİSHK) 15. maddesinde şu şekilde düzenlenmişti: “Yabancılar, Türkiye’de ancak kanunun kendilerine menetmediği işleri tutabilirler.” Bu hükümden çıkan sonuç şudur: Yabancıların Türkiye’de çalışma hakkı konusunda, her özel durum için ilgili iş alanına ilişkin kanuna bakmak gerekmektedir. İlgili kanunda, o iş ve çalışma alanının münhasıran vatandaşlara açık olduğunu

ya da yabancıların o alanda çalışmalarının yasak olduğunu belirten bir hüküm varsa, yabancı o işi yapamaz. (Aybay, 2011: 140) .

Yabancıların yapamayacakları işler ve icra edemeyecekleri mesleklerin neler olduğunu saptamak dikkatli bir incelemeyi gerektirmektedir. Çünkü yabancılara yasaklanmış iş ve meslekleri gösteren tek bir kanun yoktur. Bu alanda en kapsamlı kanun olan 2007 sayılı “Türkiye’de Türk Vatandaşlarına Tahsis Edilen Meslek ve Sanatlar Hakkındaki Kanun”, 1932 yılından 2003 yılına kadar neredeyse 70 yıl kadar yürürlükte kaldıktan sonra 27 Mart 2003 tarihinde yürürlüğe giren Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkındaki Kanun’la (YÇİK) yürürlükten kaldırılmıştır. 2007 sayılı kanun yürürlükten kalkmışsa da, yabancıların çalışma hakkı ile ilgili ve bu hakkı belirli durumlar ve meslekler için ortadan kaldıran başka kanunlar da vardır (Aybay, 2011:140). Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun da Uluslararası İşgücü Kanunu’nun yürürlüğe girmesiyle ilga edilmiştir.

Yabancıların Türkiye’de çalışabilmesi ilke olarak izne bağlıdır. Belli bir yabancının, çalışma izni olup olmadığının ya da çalışma izni alma zorunluluğundan bağışık olup olmadığının saptanması gerekmektedir.

Yabancıların Türkiye’de çalışabilmesi için, mevzuat hükümlerine göre geçerli ve usulüne uygun bir giriş yapmaları, deyim yerindeyse, ön koşuldur. Yabancıların, Türkiye’de çalışabilmesi için bazı ek koşulların da yerine getirilmesi gereklidir. Bu koşullar, Uluslararası İşgücü Kanunu’nda belirtilmiştir. Yine belirtmek gerekir ki her ne kadar kanunun adı Uluslararası İşgücü Kanunu olsa da düzenlediği konular arasında en temelinde yabancıların çalışma hakkıyla ilgili hususlar düzenlenmiştir. Mülga Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun sadece çalışma izinleri konularını düzenlerken, Uluslararası İşgücü Kanunu, çalışma izinlerine ek olarak uluslararası işgücünü ülkeye çekmek ve yabancı yatırımcıları arttırmaya çalışmak bu kanunun amaçları arasındadır.

3 Uluslararası İşgücü Kanunu’nun Amacı ve Kapsamı

6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu’nun amacı kanunun 1. maddesinde şöyle belirtilmiştir;

“Bu Kanunun amacı; uluslararası işgücüne ilişkin politikaların belirlenmesi, uygulanması, izlenmesi ile yabancılara verilecek çalışma izni ve çalışma izni muafiyetlerine dair iş ve işlemlerde izlenecek usul ve esasları, yetki ve sorumlulukları ve uluslararası işgücü alanındaki hak ve yükümlülükleri düzenlemektir.”

UİK, “Yabancı Başvuru, Değerlendirme ve İzleme Sistemi”ni kurmuştur. Buna göre Aile, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, yabancı istihdamı taleplerini almak, değerlendirmek ve uluslararası işgücünün etkilerini izlemek üzere Yabancı Başvuru, Değerlendirme ve İzleme Sistemi kurar. (UİK, m.5)

Bakanlık, kamu güvenliğine ilişkin hususlar saklı kalmak üzere; yabancılara, yabancı istihdamı ihtiyacına ve bu Kanun kapsamındaki diğer hususlara ilişkin olarak kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerden bilgi ve belge talep edebilir. Yabancı Başvuru, Değerlendirme ve İzleme Sistemi, Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında yer almamış olup ilk kez bu kanun ile düzenlenmiştir.

Kanuna genel olarak baktığımızda, kanunun başlığına da yansıyan kanun terminolojisinde değişiklik olduğunu görüyoruz. Kanunda, “yabancıların çalışma hakkı” yerine “uluslararası işgücü” terimini kullanıldığını görüyoruz. Bu düzenlemeye ek olarak, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde, Uluslararası İşgücü Genel Müdürlüğü kurulmuştur.

Kanunun 2. maddesinde ise bu kanunun kapsamı, “Türkiye’de çalışmak için başvuruda bulunan veya çalışan, bir işveren yanında mesleki eğitim görmek üzere başvuruda bulunan veya staj yapan yabancılar ile Türkiye’de geçici nitelikte hizmet sunumu amacıyla bulunan sınır ötesi hizmet sunucusu yabancıları ve yabancı çalıştıran veya çalıştırmak üzere başvuruda bulunan gerçek ve tüzel kişileri kapsadığı” belirtilmiştir.

4 Uluslararası İşgücü Kanunu Kapsamında Getirilen Bazı Yenilikler

UİK, mülga YÇİHK’da yer almayan bazı yeniliklere yer vermiştir. Bazı düzenlemeler eski kanun ile benzerlik gösterse de aşağıda belirteceğimiz hususlar ilk kez UİK ile hayata geçirilmiştir.

4.1 Uluslararası İşgücü Politikası

İşgücü kavramı, hukuk biliminden çok iktisat bilimin konularından biridir. İşgücü kavramı, öğretide, işgücü piyasalarını konu alan çalışmalar içerisinde değerlendirilmektedir. (Ayan, 2018:58) Türk Dil Kurumu işgücünü, “etkin nüfus içerisinde yer alan, cari ücret düzeyinde ve çalışma koşullarında çalışanlarla işsizlerin toplamı” şeklinde tanımlanmıştır⁸.

Uluslararası işgücü politikası, ilk kez UİK ile düzenlenmiştir. 4817 sayılı YÇİHK’de bu konuda bir düzenleme bulunmamaktadır.

UİK’in 4. maddesinin 2. fıkrasında uluslararası işgücü politikasının tanımı yapılmıştır. Buna göre; *Uluslararası işgücü politikası; uluslararası işgücü hareketliliği ve bölgesel gelişmeler ile Göç Politikaları Kurulu kararları, istihdam ve çalışma hayatına ilişkin gelişmeler, sektörel ve ekonomik dönemsel değişiklikler, kalkınma plan ve programları, yabancının uyruğunda bulunduğu ülkeyle ikili ekonomik, sosyal ve kültürel ilişkiler, Türkiye’nin taraf olduğu ikili veya çok taraflı anlaşmalar ve uluslararası sözleşmeler, kamu düzeni, kamu güvenliği ve kamu sağlığı dikkate alınarak belirlenir.*” denilmiştir.

4.maddenin ilk fıkrasında, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’nın, uluslararası işgücüne ilişkin politika belirlemek ve belirlenen politikayı uygulamaya yönelik olarak ulusal ve uluslararası düzeyde faaliyette bulunmaya yetkili, Uluslararası İşgücü Danışma Kurulu⁹ kurulması gerektiğini belirtmiştir. Uluslararası Danışma Kurulu ile çalışma izni ve uluslararası işgücü politikasında aynı kuruldan yeknesak kararların çıkması düşüncesiyle bu kurul oluşturulmuştur.

6735 sayılı Uluslararası Koruma Kanunu’nun gerekçesinde, uluslararası işgücü politikası amacı detaylıca açıklanmıştır. Buna göre, 4. madde gerekçesi;

Uluslararası işgücü politikasını belirleme ve bu yönde faaliyette bulunma yetkisinin Bakanlıkta olduğu, bu belirlemenin Uluslararası İşgücü Politikası Danışma Kurulunun¹⁰ önerileri dikkate alınarak yapılacağı belirtilmektedir. Bu düzenlemeyle, işgücü göçü yönetiminde esas alınacak temel politika çerçevesi oluşturulmaktadır. Uluslararası işgücü politikasının tespiti ve uygulanması; çalışma izni sürecinin salt bir prosedür olmaktan

⁸ Türk Dil Kurumu Sözlüğü, <http://sozluk.gov.tr> (Erişim Tarihi 19.07.2019).

⁹ Mevzuatta Uluslararası İşgücü Politikası Danışma Kuruluna yapılmış olan atıflar, Cumhurbaşkanınca belirlenen kurul veya mercie yapılmış sayılı (UİK, Ek Madde 1 - (Eklenmiş Madde RG: 09.07.2018 -30473-3. Mükerrer KHK No: 703/212).

¹⁰ UİK m.4/4’te Uluslararası İşgücü Politikası Danışma Kurulu’nun kimlerden oluşacağı belirtilmiş ise de bu fıkra, 09.07.2018 tarihinde 703 sayılı KHK ile ilga edilmiştir. İlga edilen bu hüküm yerine yeni bir hüküm düzenlenmemiştir. Mülga Fıkra RG: 09.07.2018-30473 3, Mükerrer KHK No: 703/212.

çıkartılması, başvuru aşamasından iznin verilmesine kadar her aşamanın ülke menfaatleri ve ihtiyaçları doğrultusunda düzenlenmesi, Göç Politikaları Kurulu kararlarına, ulusal mevzuata, kalkınma plan ve programlarına, ekonomik ve sektörel değişikliklere, ülkemizin ikili sosyal, ekonomik ve kültürel ilişkilerine duyarlı uygulamalara imkan sağlanması bakımından Kanun ile getirilen en önemli yeniliklerden biridir.

4.2 Önizin Şartı

6735 sayılı kanun bazı iş ve mesleklerde çalışmak isteyen yabancılara ön izin şartı getirmiştir. Yabancıların çalışmayı düşündükleri iş ve meslekte yeterli mesleki bilgi ve donanımına sahip olup olmadıklarının önceden değerlendirilebilmesi için bu ön izin şartı getirilmiştir (Çelikel-Gelgel, 2018:106). YÇİHK’de ön izin konusunda 12. madde de düzenleme mevcuttu. Ancak düzenleme konusunda bir açıklık bulunmamaktaydı. 12. maddede ayrıca öğretim elemanlarının da izin alması gerektiği düzenlenmiştir (Doğan, 2018:163) .

Oysa 6735 sayılı kanunda ise sağlık hizmetleri alanında çalışacaklar Sağlık Bakanlığı’ndan, eğitim hizmetleri alanında çalışacaklar Milli Eğitim Bakanlığı’ndan ön izin almaları gerektiği belirtilerek bir sınırlama getirilmiştir. Ön izin hususun 6735 sayılı kanunda ilk kez düzenlenmemişse de bu kadar detaylı olarak ilk kez bu kanunda düzenlendiğini söyleyebiliriz. Ön izin alan yabancıların çalışma izni başvurularının değerlendirilmesinde, 6735 sayılı kanunun 9. maddesinin 1. fıkrası da bendinde yer alan, “*gerekli nitelik ve uzmanlığı taşımadığı anlaşılan yabancılara ilişkin olan*” hükmü uygulanmaz. Çalışma izni uzatma başvuruları da ilgili bakanlık veya Yükseköğretim Kurulu’nun ön iznine tabidir (UİK, m.8/5).

Son olarak, 28.02.2008 tarihli ve 5746 sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkındaki Kanun ve ilgili mevzuat kapsamında Ar-Ge Merkezi Belgesi olan firmalarda Ar-Ge personeli olarak çalışacak yabancıların çalışma izni başvuruları, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının olumlu görüşü olması halinde değerlendirileceği, son fıkrada düzenlenmiştir (UİK, m.8/son).

4.3 Turkuaz Kart

Bazı hukuk sistemlerinde, yabancıların o ülkede yasal olarak bulunmasını sağlayan, ayrıca vatandaşlığa alınmasını o belgesi olanlara göre kolaylaştıran kart sistemi uygulamaları vardır. Bu kart uygulamasının ilk kez UİK ile kabul edildiğini söyleyebiliriz. Turkuaz kart, uluslararası işgücü politikası doğrultusunda, eğitim düzeyi, mesleki deneyimi, bilim ve teknolojiye katkısı, Türkiye’deki faaliyetinin veya yatırımının ülke ekonomisine ve istihdama etkisi olacak yabancılara verilir. (UİK, m.11 gerekçesi). Bu karta göre, “Turkuaz kart, yabancıya, Türkiye’de süresiz çalışma hakkı, mevzuat hükümlerine göre eş ve bakmakla yükümlü olduğu çocuklarına ise ikamet hakkı veren belgedir.” Turkuaz Kart Yönetmeliği’nde ise, “Turkuaz Kart, Türkiye’de süresiz çalışma ve ikamet hakkı veren, yakınına ise ikamet hakkı veren belge” olarak tanımlanmıştır (Turkuaz Kart Yönetmeliği m. 4/1-f).

UİK’nin 11. maddesinin son fıkrasına göre, geçici koruma statüsü sahipleri turkuaz kartın düzenlendiği hükümlerden yararlanamayacaktır (UİK, m.11/son). Kanun sadece geçici koruma statüsündeki yabancıları kapsam dışında bırakmıştır. Geçici koruma statüsü dışında kalan diğer yabancıların turkuaz kart sahibi olabilecekleri söylenebilir. Turkuaz karta ilişkin başvuru, değerlendirme ve geçiş sürecinde Turkuaz Kart sahibine ve yakınına sağlanan haklara ve bu hakların kullanımına ilişkin usul ve esasları düzenlemek için 14.03.2017 tarihinde Turkuaz Kart Yönetmeliği çıkarılmıştır.

Kimlere Turkuaz Kart verilebileceği yönetmeliğin 5. maddesinde sayılmıştır. Buna göre, Turkuaz kart;

- Eğitim düzeyi, ücreti, mesleki bilgisi ve deneyimi, bilim ve teknolojiye katkısı ve benzeri nitelikleri itibarıyla yüksek nitelikli işgücü olarak değerlendirilen,

-Yatırım veya ihracat düzeyi, sağlayacağı istihdamın büyüklüğü, bilimsel ve teknolojik gelişmeye yaptığı katkı ve benzeri özellikleri itibarıyla yüksek nitelikli yatırımcı olarak değerlendirilen,

-Bilimsel ve teknolojik gelişmeye katkı sağlayan veya bilim, sanayi ve teknoloji alanlarında uluslararası düzeyde ülke menfaatleri açısından stratejik kabul edilen çalışmalar ve araştırmalar yapan bilim insanı veya araştırmacı,

-Kültürel, sanatsal veya sportif faaliyetler açısından uluslararası düzeyde başarılı olan,

-Türkiye'nin veya Türk kültürünün uluslararası tanınırlığına veya tanıtımına katkı sağlayan, Türkiye'nin milli menfaatlerine ilişkin hususlarda uluslararası düzeyde faaliyette bulunan, yabancılara verilebilir.

Süresiz çalışma izni olan yabancı, uzun dönem ikamet izninin sağladığı tüm haklardan yararlanır. Süresiz çalışma izni olan yabancı, özel kanunlardaki düzenlemeler hariç, sosyal güvenliğe ilişkin kazanılmış hakları saklı kalmak ve bu hakların kullanımında ilgili mevzuat hükümlerine tabi olmak şartıyla, Türk vatandaşlarına tanınan haklardan yararlanır. Süresiz çalışma izni olan yabancının seçme, seçilme ve kamu görevlerine girme hakkı ile askerlik hizmeti yapma yükümlülüğü yoktur (UİK, m.10/4). Dolayısıyla, Turkuaz Kart sahibi yabancı da, süresiz çalışma izninin sağladığı haklardan yararlanır. Turkuaz kart, nitelikli yabancılara verilecek olan özel ve kolaylaştırılmış bir çalışma izni olduğu söylenebilir.

Turkuaz kart başvurusu, yurt içinde doğrudan sistem üzerinden, yurt dışında yabancının vatandaşı olduğu veya yasal olarak bulunduğu ülkedeki Türk dış temsilciliği aracılığıyla yapılır (TKY, m.6). Turkuaz kart verilecek yabancılara, yönetmelik puanlama sistemi getirmiştir. Bu puanlama sisteminin hazırlanmasında, TKY m.11'deki kriterler dikkate alınır. Puanlama sistemi kapsamında yeterli puan alan başvurular olumlu değerlendirilir (TKY m. 9).

5 UİK'in Uygulanmasında Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Türk hukukunda yabancıların çalışması UİK'in çıkarılması ile yeni bir döneme girmiştir. Getirilen yenilikler ve yapılan değişiklikler ile yabancıların Türkiye'de çalışması düzenlenmiştir. Yasal olarak ikamet ve çalışma izni ile bulunanlar, mülteciler, şartlı mülteciler, ikincil veya geçici koruma altında bulunanlar, vatansızlar gibi pek çok yabancı gruplarına ev sahipliği yapan Türkiye'de bu şekilde kapsamlı bir kanun çıkarılması önemli bir adım olarak değerlendirilmelidir.

Bu çalışmada tespit ettiğimiz UİK'in uygulanmasından kaynaklanan sorunlar ve çözüm önerilerini şu şekilde sıralamak mümkündür:

5.1 Ülkemizdeki Tüm Yabancılar Kayıt Altına Alınmalıdır

Son yıllarda Türkiye'de yabancıların artması sebebiyle, yabancılar hukuku ile ilgili yeni yasal düzenlemeler yapılmıştır. Bu doğrultuda mevzuatta ve mevzuatın öngördüğü kurumsal şemada değişiklik olmuştur. 2003 tarihli 4817 sayılı YÇİHK yürürlükten kaldırılmış, yerine 28.07.2016 tarihli 6735 sayılı UİK yürürlüğe girmiştir. UİK ile pek çok yenilik getirilmiştir. Ancak yeni düzenlenmelerin yanında, getirilen yeniliklerin hayata geçirilmesi gerekmektedir.

Türkiye, ülkesinde bulunan tüm yabancıların çalışmasını kayıt altına almalı bu kayıtlar doğrultusunda işgücü politikası oluşturmalıdır.

ÜİK'nin gerekçesinde de ayrıntılı düzenlendiği üzere, bu kanunun amaçları arasında uluslararası işgücü politikasını oluşturmak da vardır. Uluslararası işgücü politikasının bu kanun yürürlüğe girdikten sonra oluşmaya başladığını söyleyebiliriz.

Ülkeye giriş yapan yabancıların, çalışma yönünden etkin bir şekilde takip edilmesi gerekmektedir. Yabancılar da tıpkı işverenlerin bildirim yükümlülüğü gibi, çalışmaya başladıklarında Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bilgi verme yükümlülüğü getirilmelidir.

5.2 Çalışma İzni Başvurusundaki Gerekçenin Somut Hale Getirilmesi Gerekir

Yabancıların çalışma iznine başvururken doldurmak zorunda olduğu başvuru formundaki “yabancı istihdamına ilişkin gerekçe” ifadesi çok soyut olduğu söylenebilir. Bakanlıkça gerekçenin yeterli görülmemesi durumu gerek çalışma iznine başvuran yabancı gerekse çalışma izni sürecini başlatan işveren için bir belirsizlik oluşturmaktadır. Bu ve benzeri durumların yaşanmaması için daha somut düzenlemelere yer verilmelidir. Bu alanda çalışacak Türk vatandaşının bulunmaması dışında başka gerekçelerin kabul edilip edilmeyeceği açıklık getirilmelidir. Yabancı istihdamına ilişkin gerekçe bölümünde, kabul edilebilir veya kabul edilemez gerekçe örnekleri bakanlıkça açıklanarak vatandaşlara sunulmalıdır.

5.3.Uygulama Yönetmelikleri En Kısa sürede Çıkarılmalıdır

Uluslararası İşgücü Kanunu, yürürlüğe girmesine rağmen bazı yönetmelikler çıkarılamamıştır. Bugüne kadar yabancıların çalışma izni ile ilgili olarak, Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi ve Uluslararası Koruma Statüsü Sahibi Kişilerin Çalışmasına Dair Yönetmelik, Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik, Turkuaz Kart Yönetmeliği ve Serbest Bölgelerde Çalışacak Yabancıların Çalışma İzinleri Yönetmeliği çıkarılmıştır. Ancak çalışma izni konusunda yeni yönetmelik çıkarılmamış, eski yönetmeliğin ÜİK'in amacına uygun hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir. Ancak bu durum uygulama birliğini ve bozmakta ve bazı boşluklar doğurmaktadır. Bu nedenle yeknesak uygulama için ÜİK'in uygulama yönetmelikleri en kısa sürede çıkarılmalıdır. ÜİK m.25'te belirtilen ve halen çıkarılmayan yönetmelikler de çıkarılmalıdır.

5.4 İşgücü Politikaları Uygulamaya Yansıtılmalıdır

Uluslararası işgücü politikası kanunda ve kanun gerekçesinde düzenlenmiş ise de bu uygulanması öngörülen politika yeterince açıklanmamıştır. Diğer düzenleyici işlemler ile bu politikaların net, açık, anlaşılır şekilde düzenlenmesi ve periyodik eylem planları ile takip edilmesi gerekmektedir.

5.5 Çalışma İzni Başvuruları Bakanlık Bünyesinde Oluşturulacak İnternet Portalı Üzerinden Yapılmalıdır

Çalışma izni başvuruları şu an işverenin e-devlet sistemi üzerinden yapılmaktadır. Bu başvuruların, Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın kuracağı bir internet portalı üzerinden yapılması gerektiğini düşünmekteyiz. Zira mevcut hali ile vekil veya işveren vekili aracılığı ile başvurularda, işverene ait e-devlet şifresi ile başvurular yapılmaktadır, bu durum

sıkıntılara sebep olabilmektedir. Uygulamada, başvurular işverenin şahsi e-devlet şifresi üzerinden yapılmaktadır. Bu başvuruların bakanlığın sitesinde kurulacak bir bölüm ile yapılması ve bu bölüme ayrıca vekil ve işveren vekili sekmelerinin de eklenmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

5.6 Ulusal İstihdam Stratejilerini Takibi Yapılmalıdır

Uluslararası işgücü politikalarının hayata geçirilmesi için devlet tarafından her sene çeşitli programlar yayınlanmaktadır. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı her sene, Ulusal İstihdam Stratejisini, resmi web sitesinden yayınlamaktadır. Bu strateji planları arasında, yabancıların çalışma ve sosyal güvenlik hakkına dair tedbirler de yer almaktadır. Bu tedbirlerin yerine gelmesi için gerekli takipler yapılmalıdır. Her sene bir önceki yılın strateji programı gözden geçirilmeli ve yapılması beklenen ancak hayata geçirilemeyen hedeflerin altında yatan olumsuz sebepler irdelenmelidir.

5.7 Nitelikli İşgücü Programının Bilinirliği Sağlanmalıdır

Strateji ve Bütçe Başkanlığı 10. Kalkınma Planını yayınlamıştır. Bu planda nitelikli insan gücünü çekme de yer almaktadır. Yabancıların da bu plana dahil olduğu açıkça belirtilmiştir. Bu Kalkınma Planı doğrultusunda, nitelikli yabancıların ülkeye çekilmesi için gereken çalışmalar yapılmalıdır.

Dünya genelinde nitelikli işgücüne olan talebin artması ve işgücünün daha serbest hareket edebilmesi bir fırsat olduğu, 10. Kalkınma Planında belirtilmiştir. İhtiyaç duyulan sektörlerde nitelikli insan gücü kaynağı artırılarak, ülkenin büyüme potansiyeline artı değer katacağı belirtilmiştir. Bunun için, Nitelikli İnsan Gücü İçin Çekim Merkezi Programı öngörülmüş ve bu programın detayları açıklanmıştır. Bu programın bilinirliğinin artırılması sağlanmalıdır.

5.8 Turkuaz Kart Uygulaması Genişletilmelidir

Nitelikli yabancı işgücünü ülkeye çekmeyi kolaylaştırmak için, UİK'de Turkuaz Kart uygulaması, yabancılara istisnai çalışma izni verilmesi, 4817 sayılı kanunda bulunan uzun resmi işlemlerin tek bir bakanlıktan ve daha kolay yapılması düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile başvurulardaki uzun bürokrasi işlemleri azalacağından dolayı, başvuru sayılarında olumlu artış olacağı düşünülmektedir.

UİK ile getirilmiş yeniliklerden biri de, turkuaz karttır. Turkuaz kart, nitelikli yabancılara verilecektir. Turkuaz Kart, Avrupa Birliği'ndeki mavi karta, Amerika Birleşik Devletleri'nde uygulama bulan yeşil karta benzer bir uygulama getirmiştir. Turkuaz kart verilen yabancı, kendisine süresiz çalışma hakkı, ailesine ise ikamet hakkı kazanır. Turkuaz Kart Yönetmeliği'nde Turkuaz Kart sahibi yakını, turkuaz kart sahibinin yabancı eşi ile kendisinin veya eşinin ergin olmayan veya bağımlı yabancı çocuklarını kapsayacağı belirtilmiştir. Düzenlemede, ergin olmakla birlikte halen eğitim öğretimi devam eden veya çalışma hayatına atılmamış çocuklar Turkuaz Kartın sağladığı haklardan yararlanmakta zorlanmaktadır. Bu nedenle, engelli ve hasta çocuklar için getirilen istisnalar bu saydığımız çocuklar için de sağlanmalıdır.

5.9 Yabancı Kaçak İşçi Çalıştırmaya Uygulanan İdari Para Cezaları Caydırıcı Hale Getirilmeli, Denetimler Artırılmalıdır

Yabancı kaçak işçi sayısının azaltılması ve kaçak işçiliğin önlenmesi için alınacak tedbirlerin artırılması gerekmektedir. Bu konuda düzenlenen idari para cezaları daha caydırıcı şekilde düzenlenmelidir. Pek çok yabancının, sadece vatandaşların çalışabileceğine dair yanlış düşünceleri bulunmaktadır. Yabancıların kayıtlı çalışmalarının, mevzuatta kendilerine verilmiş bir hak olduğunun anlatılması gerekmektedir. Bu yabancılara konuyla ilgili eğitimler düzenlenerek, çalışma ile ilgili asgari konular anlatılmalıdır. Yabancı kaçak istihdamı, hem ülke ekonomisine hem de bireysel olarak yabancıya zarar vermektedir. İşverenler, yabancıların gerek bilgisizliğinden gerekse zor durumda olmalarından faydalanarak, haksız şartlarda çalıştırmaktadır. Bu işverenler yabancı kaçak işçi çalıştırarak hem vergisel hem de diğer mali yükümlülüklerden kaçmış olmaktadır. Ek olarak yabancı kaçak çalışanların yoğun görüldüğü turizm ve tarımda denetimler ayrıca arttırılmalıdır.

Kayıt dışı yabancı çalıştıran işverenler tespit edildiğinde para cezasına ek olarak vergi ve sosyal güvenlik primleri teşvikleri kesilmeli, amme alacağı yapılandırması bulunanlar sadece ödemeyi aksattığında değil bu gibi durumlarda da yapılandırmalarının bozulacağı hüküm altına alınmalıdır.

Kayıt dışı yabancı çalıştırıldığıının tespit edilmesi durumunda, bu para cezasının geçersizlik yaptırımına ek olarak mı yoksa tek başına mı uygulama bulacağı noktasında açıklık yoktur. Bu husus açıklığa kavuşturulmalıdır.

5.9 Ülkemizde Bulunan Yabancıların Uyum Sürecine İlişkin Programlar Artırılmalıdır

ÜİK'nin politikalarından biri olarak, uluslararası göçe uyum sağlamak vardır. Çevre ülkelerden, uzakdoğu ülkelerinden ve Asya ülkelerinden gelen kişilerin ülkemiz vatandaşları ile kültür ve yaşantı farklılığı gösterdiği bir gerçektir. Şu an sayıları üç buçuk milyonu aşan, geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin ülkeye uyum sağlaması için programlar artırılmalıdır. Aynı şekilde toplumda yer alan ayrımcı söylemlerin sona ermesi için, vatandaşlara ayrımcı dilde yayın yapan kitle iletişim araçları denetim altında tutulmalıdır. Her ne kadar, geçici koruma kapsamındaki Suriyelilere başlarda misafir denilse de artık bu kişilerin büyük bir kısmının ülkesine dönmeyeceği, burada yaşamaya devam edecekleri vatandaşlar tarafından kabul edilmelidir. Aksi takdirde, ülkeye gelen üç buçuk milyondan fazla Suriyelilerin tamamının dönmelerini beklemek gerçeklikten uzaktır. Bu dönüş beklentisi de kültürler arası kaynaştırmayı zorlaştırmaktadır.

5.10 İlgili Personele Meslek İçi Eğitim Verilmelidir

ÜİK'de yer alan düzenlemelerin her il ve ilçede yeknesak şekilde uygulanabilmesi için bakanlıklarda ve ilgili müdürlüklerde çalışan memurlar ve diğer kamu görevlilerine kanun kapsamında meslek içi eğitimler verilmelidir.

5.11 Türk Vatandaşlarının İstihdamını Koruyucu Tedbirler Alınmalıdır

Ülkemize yabancı işgücünü çekmeye çalışırken, bir yandan da Türk istihdamını koruyucu politikalar geliştirilmelidir. Yabancıların çalışma izni kolaylıkları, Turkuaz Kart uygulamaları, Türk istihdamına ve çalışma şartlarına zarar vermemelidir. Yabancıların yoğun çalıştığı sektörlerde Türk istihdamını da destekleyecek şekilde kolaylıklar sağlanmalıdır.

Hem yabancıları hem de vatandaşları korumak adına bütün olarak ülkedeki iş kapasitesinin artırılmasına ilişkin olarak politikalar arttırılmalıdır.

5.12 Çalışma İzni Başvurularındaki Bürokratik İşlemler Azaltılmalıdır

UİK yürürlüğe girmeden önce, çalışma izinleri vermeye yetkili makamlar çok fazlaydı. Sürece şartlara göre, Dışişleri Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı görev alırken şu an tüm çalışma izinleri başvuruları ve değerlendirmeleri Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na yapılmaktadır. Bu durum, bürokratik engellerin önüne geçmek ve ayrıca çalışma izni başvuru süresini kısaltmak için yerinde bir düzenlemedir. Ancak bazı durumlarda ilgili bakanlıkların yabancıların çalışma izni konusunda olumlu görüşü aranmaya devam etmektedir. O durumda, çalışma iznini yine Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı vermektedir, sadece olumlu görüş ilgili bakanlıktan istenmektedir.

5.13 Yabancıların Sosyal Güvenliği Konusu Ayrıntılı Olarak Düzenlenmelidir

Türkiye, yabancıların sosyal güvenlik hakları konusunda gerek çok taraflı gerekse iki taraflı çok fazla sözleşme imzalamıştır. Ancak hem uluslararası sözleşmelerde hem de iç hukuktaki düzenlemelerde kısa bir şekilde bazen bir bazen sadece bir iki maddede düzenlendiğini görmekteyiz. UİK de bu şekildedir. Neredeyse sosyal güvenlik hakkının düzenlendiği iki madde hariç hepsi çalışma ve işgücü ile ilgilidir. Sosyal güvenlik hakkı ile ilgili daha detaylı düzenlemeler yapılması gerektiğini düşünmekteyiz.

Sosyal güvenlik hususunda en temel düzenleme 5510 sayılı SSGSSK'dır. Bu kanundaki düzenlemeler, ülkede bulunan yabancıları da kapsayacak şekildedir. Ancak bu kanun, ülkede bulunan tüm yabancılara aynı şekilde sosyal güvenlik hakkı tanımamaktadır. Tüm yabancılara aynı şekilde sosyal güvenlik hakkı tanımamak, uluslararası hukuk ilkelerine aykırı değildir.

Sosyal güvenliğin bir görünümü olan sağlık hakkı için, her yabancıların yabancı kimlik kartı başvurularında detaylı sağlık özgeçmişi sorulmalı, kayıt altına alınmalı ve bulaşıcı hastalığı olanlar tedavi edilmelidir.

5.14. Türkiye'deki Yabancılara Sahip Olduğu Haklar Konusunda Bilgi Verilmelidir

Türkiye'de bulunan yabancılar hangi statüde olursa olsun, çalışmada değindiğimiz hakları olmak üzere pek çok haktan habersizdir. Hatta bu haklardan yararlanmak için vatandaş olmak gerektiğine dair yanlış bir kanıları da mevcuttur. Bu nedenle resmi rakamlara göre her ay on binlerce yabancı, vatandaşlık başvurusu yapmaktadırlar. Vatandaşlık kazanmak için, Türk vatandaşlarla evlenmekte, taşınmaz mal iktisabı yapmaktadırlar. Oysa çalışmada detaylıca bahsettiğimiz üzere, temel hak ve hürriyetler gerek uluslararası sözleşmelerde gerekse de Anayasa'da "herkese" tanınmıştır. Bu nedenlerle, yabancıların vatandaşlık başvuruları detaylıca irdelenmeli, yabancıların çalışma ve sosyal güvenlik hakkına dair sorunlarını çözme yolu olarak görülmemelidir.

6 Sonuç

Türk hukukunda yabancıların çalışması UİK'in çıkarılması ile yeni bir döneme girmiştir. Getirilen yenilikler ve yapılan değişiklikler ile yabancıların Türkiye'de çalışması

düzenlenmiştir. Yasal olarak ikamet ve çalışma izni ile bulunanlar, mülteciler, şartlı mülteciler, ikincil veya geçici koruma altında bulunanlar, vatansızlar gibi pek çok yabancı gruplarına ev sahipliği yapan Türkiye’de bu şekilde kapsamlı bir kanun çıkarılması önemli bir adım olarak değerlendirilmelidir.

Bu çalışmada tespit ettiğimiz UİK’in uygulanmasından kaynaklanan sorunlara çözüm önerisi olarak şunları söylemek mümkündür: *Ülkemizdeki tüm yabancılar kayıt altına alınmalıdır. Çalışma izni başvurusundaki gerekçenin somut hale getirilmesi gerekir. Uygulama yönetmelikleri en kısa sürede çıkarılmalıdır. İşgücü politikaları uygulamaya yansıtılmalıdır. Çalışma izni başvuruları Bakanlık bünyesinde oluşturulacak internet portalı üzerinden yapılmalıdır. Ulusal İstihdam Stratejilerini takibi yapılmalıdır. Nitelikli işgücü programının bilinirliği sağlanmalıdır. Turkuaz Kart uygulaması genişletilmelidir. Yabancı kaçak işçi çalıştırmaya uygulanan idari para cezaları caydırıcı hale getirilmeli, denetimler artırılmalıdır. Ülkemizde bulunan yabancıların uyum sürecine ilişkin programlar artırılmalıdır. İlgili personele meslek içi eğitim verilmelidir. Türk vatandaşlarının istihdamını koruyucu tedbirler alınmalıdır. Çalışma izni başvurularındaki bürokratik işlemler azaltılmalıdır. Yabancıların sosyal güvenliği konusu ayrıntılı olarak düzenlenmelidir. Türkiye’deki yabancılara sahip olduğu haklar konusunda bilgi verilmelidir*

Kaynakça

- Ayan, Hasan Alparslan, “Türk Hukukunda Turkuaz Kart Sahibi Yabancıların Çalışma Şartları”, Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2018, c. 1, S: 1, ss. 53-81, <https://dergipark.org.tr/download/article-file/542683> (Erişim Tarihi: 19.10.2019).
- Aybay, Rona, “Yabancılar Hukuku”, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2011
- Çelikel, Aysel – Gelgel, Günseli, “Yabancılar Hukuku”, Beta, İstanbul, 2017.
- Doğan, Vahit, “Türk Yabancılar Hukuku”, Savaş Yayınevi, Ankara, 2018.
- Dost, Süleyman, “Ulusal ve Uluslararası Mevzuat Çerçevesinde Ülkemizdeki Suriye’li Sığınmacıların Hukuki Durumu”, Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 4, Sayı: 1, 2014, (s. 27-69).
- Gözler, Kemal, “Türk Anayasa Hukuku Dersleri”, Ekin Yayınları, Güncellenmiş 23. Baskı, 2019.
- Jellinek George, “L’Etat modern et son droit” (Traduction française par Georges Fardis), Paris, M. Giard- E. Brière, 1913, c. II., (s. 51-57).
- Kapani, Münici, “Kamu Hürriyetleri”, Yetkin Yayınları, 2013.
- Tekinalp, Gülören, “Türk Yabancılar Hukuku,” Beta Yayınları, İstanbul, 2003.
- Yılmaz, Ejder, “Öğrenciler İçin Hukuk Sözlüğü,” Yetkin Yayınları, Ankara, 2006.

10-12
OCTOBER 2019

LAW **IN POSITIVE** **AND SOCIAL** **SCIENCES**

CONGRESS BOOK

EDITORS

Prof. Dr. Nurettin BİLİCİ
Ali Burak ULUÇAY

inglobetr inglobetr inglobetr inglobe_tr

INNOVATION AND GLOBAL ISSUES ACADEMY

October 10-12, 2019

Konya / TURKEY

CONGRESS BOOK

EDITORS

Prof. Dr. Nurettin BİLİCİ

Ali Burak ULUÇAY

PUBLICATION COORDINATOR

Ragıp PEHLİVANLI

www.inglobe.org

congress@inglobe.org

(+90) 312 911 0799

inglobetr

inglobetr

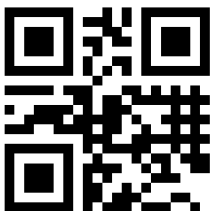

inglobetr

All rights of this book belong to editors. Can be used by giving reference. Scientific and ethical responsibilities of the writings belong to authors and copyright belongs to InGlobe editors. The authors are responsible for the correctness of the content and resources of the writings.

Copyright © 2019

Innovation and Global Issues Academy. All rights reserved.

9 786056 193592 3 >

CONGRESS ID

Name of Congress

Law in Positive and Social Sciences I (LAWPOS)

Type of Participation

Davetli ve Çağrılı / Keynote and Invited

Date and Place

10-11-12 October 2019

Konya / TURKEY

President

Prof. Dr. Nurettin BİLİCİ

Head of Board

Ragıp PEHLİVANLI

General Coordinator

Dr. Karlygash ASHIRKHANOVA

Organizer

InGlobe Academy

Regularity Board

Prof. Dr. Nurettin BİLİCİ
Prof. Dr. Aliş KASIMOV
Prof. Dr. Çağlar ÖZEL
Prof. Dr. Çetin ARSLAN
Prof. Dr. Firuzə ABBASOVA
Prof. Dr. Suat KOLUKIRIK
Prof. Dr. Uchkun ABDURAKHMANOV
Prof. Dr. Yusuf BAYRAKTAR
Assoc. Prof. Zhanna SHAYAKHMETOVA
Assoc. Prof. Asim MEMMEDOV
Assoc. Prof. Liudmyla RADOVETSKA

Executive Board

Ragıp PEHLİVANLI
Ali Burak ULUÇAY
Ali KERİMOV
Büşra YILMAZ
Gulshat SHAIKENOVA
Dr. Karlygash ASHIRKHANOVA
Lazzat KAKEN
Mariana MANKO
Nurben Leticia BİLİCİ

SCIENTIFIC ADVISORY BOARD

PROF. DR.	FİRUZE	ABBASOVA	BAKU STATE UNIVERSITY
PROF. DR.	MEHDI	ABDULLAYEV	THE ACADEMY OF PUBLIC ADMINISTRATION
PROF. DR.	UCHKUN	ABDURAKHMANOV	TASHKENT STATE UNIVERSITY
PROF. DR.	ÇETİN	ARSLAN	HACETTEPE UNIVERSITY
PROF. DR.	ALİ	AYATA	BİLECİK ŞEYH EDABALI UNIVERSITY
PROF. DR.	STALBEK	BAKTIGULOV	MANAS UNIVERSITY
PROF. DR.	FATİH	BAŞBUĞ	MANAS UNIVERSITY
PROF. DR.	TSENDİN	BATTULGA	NATIONAL UNIVERSITY OF MONGOLIA
PROF. DR.	YUSUF	BAYRAKTAR	HACETTEPE UNIVERSITY
PROF. DR.	NURETTİN	BİLİCİ	ÇANKAYA UNIVERSITY
PROF. DR.	FARUK	BİLİR	PERSONAL DATA PROTECTION AUTHORITY OF TURKEY
PROF. DR.	VEYSEL	BOZKURT	İSTANBUL UNIVERSITY
PROF. DR.	ALICJA	BRODZKA	WROCLAW UNIVERSITY OF ECONOMICS
PROF. DR.	ELİF SİBEL	ÇAKAR	KIRKLARELİ UNIVERSITY
PROF. DR.	ORHAN	DENİZ	YÜZÜNCÜ YIL UNIVERSITY
PROF. DR.	ORHAN	ELMACI	DUMLUPINAR UNIVERSITY
PROF. DR.	OKTAY	EMİR	ANADOLU UNIVERSITY
PROF. DR.	FİKRET	EREN	BAŞKENT UNIVERSITY
PROF. DR.	NEVİN GÜNGÖR	ERGAN	HACETTEPE UNIVERSITY
PROF. DR.	FADIL	HOCA	MACEDONIA INTERNATIONAL VISION UNIVERSITY
PROF. DR.	İRFAN	KALAYCI	İNÖNÜ UNIVERSITY
PROF. DR.	MXIA	KHAKHUTAİSHNİLİ	BATUMİ SHOTA RUSTAVELI STATE UNIVERSITY
PROF. DR.	MIDHED	KAFAROV	BAKU STATE UNIVERSITY
PROF. DR.	MEVLÜT	KARAKAYA	THE GRAND NATIONAL ASSEMBLY OF TURKEY
PROF. DR.	ALIŞ	KASIMOV	BAKU STATE UNIVERSITY
PROF. DR.	SUAT	KOLUKIRIK	AKDENİZ UNIVERSITY
PROF. DR.	MESUME	MELIKOVA	BAKU STATE UNIVERSITY
PROF. DR.	MÜBARİZ	MUSTAFAYEV	BAKU STATE UNIVERSITY
PROF. DR.	LEONID	NAKOV	SKOPJE UNIVERSITY
PROF. DR.	SALİM ATEŞ	OKTAR	ISTANBUL UNIVERSITY
PROF. DR.	SERİK	OMİRBAYEV	NORTH KAZAKHSTAN STATE UNIVERSITY
PROF. DR.	KEMAL	ÖKTEM	HACETTEPE UNIVERSITY
PROF. DR.	ÇAĞLAR	ÖZEL	INTERNATIONAL CYPRUS UNIVERSITY
PROF. DR.	ZEKİ	PARLAK	MARMARA UNIVERSITY
PROF. DR.	HAMİT	PEHLİVANLI	KIRIKKALE UNIVERSITY
PROF. DR.	İNGA	SHAMİLİSHVİLİ	BATUMİ SHOTA RUSTAVELI STATE UNIVERSITY
PROF. DR.	MUSTAFA	ŞAHİN	SELÇUK UNIVERSITY
PROF. DR.	AHMET	ŞAHİNÖZ	BAŞKENT UNIVERSITY
PROF. DR.	CEYLAN GAZİ	UÇKUN	KOCAELİ UNIVERSITY
PROF. DR.	M. FATİH	UŞAN	YILDIRIM BEYAZIT UNIVERSITY
PROF. DR.	AHMET	UZUN	AKDENİZ UNIVERSITY
PROF. DR.	ÜMİT SÜLEYMAN	ÜSTÜN	SELÇUK UNIVERSITY
PROF. DR.	H. GÜÇLÜ	YAVUZCAN	GAZİ UNIVERSITY
PROF. DR.	MUSTAFA	YILDIRAN	AKDENİZ UNIVERSITY
ASSOC. PROF.	BİROL	AKGÜL	ERCİYES UNIVERSITY
ASSOC. PROF.	ZAUR	AZIMOV	BAKU STATE UNIVERSITY
ASSOC. PROF.	MİRA	BALTYMOVA	AKTOBE STATE UNIVERSITY

ASSOC. PROF.	MEHMET HANEFİ	BAYRAM	AKDENİZ UNIVERSITY
ASSOC. PROF.	EREN	ÇAŞKURLU	GAZİ UNIVERSITY
ASSOC. PROF.	HACER MUTLU	DANACI	AKDENİZ UNIVERSITY
ASSOC. PROF.	İSMAİL	DEMİR	ANKARA UNIVERSITY
ASSOC. PROF.	MURAT	ERCAN	BİLECİK ŞEYH EDABALİ UNIVERSITY
ASSOC. PROF.	TAMER	EREN	KIRIKKALE UNIVERSITY
ASSOC. PROF.	BİROL	ERKAN	UŞAK UNIVERSITY
ASSOC. PROF.	MURTEZA	HASANOV	THE ACADEMY OF PUBLIC ADMINISTRATION
ASSOC. PROF.	ŞEREF	İBA	THE GRAND NATIONAL ASSEMBLY OF TURKEY
ASSOC. PROF.	NURAN	KOYUNCU	ERBAKAN UNIVERSITY
ASSOC. PROF.	ASIM	MEMMEDOV	GENCE STATE UNIVERSITY
ASSOC. PROF.	GÖKHAN	OFLUOĞLU	BÜLENT ECEVİT UNIVERSITY
ASSOC. PROF.	ELBEYİ	PELİT	AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
ASSOC. PROF.	LIUDMYLA	RADOVETSKA	NATIONAL ACADEMY OF SECURITY SERVICE OF UKRAINE
ASSOC. PROF.	AJLA	SKRBIC	UNIVERSITY OF TRAVNIK
ASSOC. PROF.	HASAN HÜSEYİN	SOYBALI	AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
ASSOC. PROF.	İBRAHİM	SUBAŞI	MARMARA UNIVERSITY
ASSOC. PROF.	DİLEK	AKBULUT	GAZİ UNIVERSITY
DR.	SİNAN SAMİ	AKKURT	SELÇUK UNIVERSITY
DR.	BARIŞ	AYTEKİN	KIRKLARELİ UNIVERSITY
DR.	DOĞAN	BOZDOĞAN	GAZİOSMANPAŞA UNIVERSITY
DR.	SELÇUK	BUYRUKOĞLU	ÖMER HALİSDEMİR UNIVERSITY
DR.	YASİN	ÇAKIREL	KIRKLARELİ UNIVERSITY
DR.	OĞUZ	ÇETİN	ÖMER HALİSDEMİR UNIVERSITY
DR.	EBRU BİLGİN	KOCATÜRK	KIRKLARELİ UNIVERSITY
DR.	MUSTAFA	METE	GAZİANTEP UNIVERSITY
DR.	ÖZGE TUÇE	GÖKALP	KIRKLARELİ UNIVERSITY
DR.	MUSTAFA	ÖZALP	BOZOK UNIVERSITY
DR.	MUSTAFA	TAYTAK	UŞAK UNIVERSITY
DR.	MÜKERREM	ATALAY ORAL	AKDENİZ UNIVERSITY
DR.	ABDULAZİZ	ELWALDA	MISURATA UNIVERSITY
DR.	BETÜL	HAYRULLAHOĞLU	UŞAK UNIVERSITY
DR.	FULYA	KÖKSOY	BATMAN UNIVERSITY
DR.	SERDAR	SÜTÇÜ	TURKEY CHAMBER OF DENTISTS
DR.	ABDULLAH	TEKBAŞ	CONSTITUTIONAL COURT

October 10-12, 2019 Konya

Congress Book

CONTENTS

CONGRESS ID.....	II
SCIENTIFIC ADVISORY BOARD.....	III
CONTENTS.....	V
REASONING IN LAW	1
<i>Muhittin ORAL</i>	1
THE EVALUATION OF THE PROBLEMS RELATED TO THE REAL ESTATE TAX PRACTICE IN TURKEY	9
<i>Orçun AVCI</i>	9
RESOLUTIONS OF THE HIGH TECHNICS BOARD ON THE DISPUTES ARISING IN THE CONSTRUCTION	16
<i>Hasan BAKIRCI, Ayten CANBAL</i>	16
SOME THOUGHTS ON THE FUTURE OF INTERNATIONAL DISPUTE RESOLUTION MECHANISMS	26
<i>Süleyman DOST</i>	26
THE INFLUENCE OF ECHR ON FREEDOM OF EXPRESSION AND ITS IMPACT ON TURKISH DOMESTIC LAW	36
<i>Hani Shakir MAHMOOD</i>	36
LITERARY TEXT BETWEEN CONSCIENCE AND LAW: EXAMPLE OF "YALNIZ EFE".....	53
<i>Kudret SAVAŞ</i>	53
THINKING ON THE CONCEPTS OF LAW - JUSTICE BY USING THE EXAMPLE OF "REIS BEY"	58
<i>Kudret SAVAŞ</i>	58
EVALUATION OF MARRIAGE-LIKE LIFE MODELS FROM FEMINIST LAW PERSPECTIVE	64
<i>Necla ÖZTÜRK, Derya COŞKUN</i>	64
INTERNATIONAL LABOR LAW: INNOVATIONS, PROBLEMS IN PRACTICE AND SOLUTIONS	70
<i>Ayşe Nur KARAYEL, Süleyman DOST</i>	70
PROTECTION OF HUMAN RIGHTS AND FREEDOMS IN CRIMINAL LAW	83
<i>Shayakhmetova Zhanna BEKPOLOVNA</i>	83
LEGAL STATUS OF REFUGEES IN INTERNATIONAL LAW	87
<i>Ergalieva K.S.</i>	87
PROTECTION OF THE RIGHTS OF CONVICTED WOMEN.....	92
<i>Hammetova Zhanargul ASYLBEKOVNA</i>	92
PROTECTION OF THE RIGHTS OF ENTREPRENEURS IN THE RUSSIAN FEDERATION.....	97
<i>Dordzhi-Goryaeva ELZA, Rubeko Georgy LEONIDOVICH</i>	97
PLACE OF LEGAL EDUCATION IN SOLUTION OF LEGAL ISSUES	103
<i>Muhamedina A.E.</i>	103
CIVIL SOCIETY AND THE RULE OF LAW	111
<i>Serikova L.S.</i>	111

Sayı : 19-50

19.09.2019

Konu: Kongreye Davet

Sayın Süleyman Dost,

10-12 Ekim 2019 tarihleri arasında yerli ve yabancı kuruluşların katılımlarıyla Konya’da gerçekleştirilecek uluslararası nitelikteki hakemli “**Pozitif ve Sosyal Bilimlerde Hukuk**” (LAWPOS) kongresi için göndermiş olduğunuz aşağıda belirtilen bildiri(ler) sözlü olarak sunulmak üzere kabul edilmiştir.

Teşriflerinizi arz ederiz.

Ragıp PEHLİVANLI
Düzenleme Kurulu Başkanı

Prof. Dr. Nurettin BİLİCİ
Kongre Başkanı

Kabul Edilen Bildiri/ler:

Uluslararası Uyuşmazlık Çözüm Mekanizmalarının Geleceği Üzerine Bazı Düşünceler
Uluslararası İşgücü Kanunu: Getirdiği Yenilikler, Uygulamada Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Ana Program:

10.10.2019 – 08:00 (GMT +3) Açılış ve Oturumlar
11.10.2019 – 09:00 – 19:00 Oturumlar
12.10.2019 – 09:00 – 19:00 Oturumlar

*Detaylar ve afişler internet sitemizden temin edilebilir. www.lawpos.org